

CIV-CARE_P001-18plus

Position Paper

Belemmering van directe communicatie en relationeel herstel

Datum: 18 januari 2026

Versie: v1.00

Reeks: CIV-CARE P001-18plus – Normatieve Position Papers

Status: Officieel kaderdocument

Voorwoord (uniform CIV-CARE)

Deze position paper maakt deel uit van de **CIV-CARE P001-18plus reeks**: een samenhangend geheel van normatieve en juridisch-duidende documenten die **structurele mechanismen binnen volwassenenzorg en dwangcontexten (18+)** analyseren en begrenzen.

De CIV-CARE P001-18plus position papers:

- zijn **thema- en mechanismegericht**, niet casusgericht;
- functioneren als **modulair toetsingskader**;
- zijn bedoeld voor gebruik door **rechtbanken, toezichthouders, klachtencommissies en bestuursorganen**;
- beogen herstel van **rechtsstatelijke proportionaliteit, participatie en menselijke maat**.

Deze documenten zijn complementair aan wet- en regelgeving en vervangen geen wettelijke toetsing, maar maken **structurele risico's zichtbaar** die in individuele procedures vaak slechts impliciet of gefragmenteerd aan het licht komen.

1. Doel en positionering

Deze position paper beschrijft **belemmering van directe communicatie en relationeel herstel** als een **structureel mechanisme** binnen volwassenenzorg en aanverwante zorg- en beschermingsketens, in het bijzonder waar sprake is van **dwang, drang of feitelijke afhankelijkheid**.

Het mechanisme wordt gepositioneerd als:

- een **relationeel en procedureel machtsmechanisme**;
- een **voorwaarde voor verdere ketenversterkende dynamieken**;
- een **rem op herstel, autonomie en participatie**.

De paper functioneert als **verdiepende toetsingspaper**, vaak volgend op signalering van triangulatie en indirecte participatie.

2. Kernbegrippen

2.1 Directe communicatie

Onder **directe communicatie** wordt verstaan:

het ongefilterde, gelijkwaardige en controleerbare contact tussen de betrokkene en andere relevante personen of instanties, zonder structurele tussenkomst van derden.

2.2 Relationeel herstel

Onder **relationeel herstel** wordt verstaan:

het proces waarin verstoorde of onder druk staande relaties worden hersteld of genormaliseerd, als integraal onderdeel van herstel, autonomie en maatschappelijke participatie.

Belemmering van directe communicatie en relationeel herstel zijn:

- geen incidentele veiligheidsmaatregelen;
- geen neutrale organisatorische keuzes;
- maar **structurele patronen met juridische en normatieve consequenties**.

3. Juridisch en normatief kader

Belemmering van directe communicatie raakt aan fundamentele rechtsbeginselen en wettelijke verplichtingen, waaronder:

- **Zorgvuldigheidsbeginsel** (Awb art. 3:2);
- **Motiveringsplicht** (Awb art. 3:46);
- **Evenredigheidsbeginsel** (Awb art. 3:4 lid 2);
- **Autonomie, informatieplicht en toestemming** (WGBO);
- **Herstelgerichtheid en minst ingrijpende zorg** (WvGGZ art. 2.1 en 2.2);
- **Eerbiediging van privéleven en relationele autonomie** (art. 8 EVRM);
- **Recht op effectieve rechtsbescherming** (art. 13 EVRM);
- **Participatie en inclusie** (CRPD art. 12 en 19).

Relationele beperkingen zijn juridisch slechts toelaatbaar indien zij **noodzakelijk, proportioneel, tijdelijk en toetsbaar** zijn.

4. Belemmering van communicatie als ketenmechanisme

Belemmering van directe communicatie functioneert binnen volwassenenzorg zelden op zichzelf. In de praktijk vormt zij een **voorwaardelijk mechanisme** voor andere structurele patronen, waaronder:

- **Triangulatie**
(→ CIV-CARE_P001-18plus_PP_Triangulatie-als-structureel-mechanisme-binnen-volwassenenzorg);
- **Indirecte participatie en structurele stemvervangning**
(→ CIV-CARE_P001-18plus_PP_Indirecte-participatie-en-structurele-stemvervangning);
- **Narratiefvorming en dossierconstructie**
(→ CIV-CARE_P001-18plus_PP_Narratiefvorming-en-dossierconstructie-als-machtsmechanisme);
- **Uitsluiting van het sociaal netwerk**
(→ CIV-CARE_P001-18plus_PP_Uitsluiting-van-het-sociaal-netwerk-als-systeeminterventie).

Door communicatie te filteren of te conditioneren, wordt **correctie en herstel structureel bemoeilijkt**.

5. Kenmerkende verschijningsvormen

Belemmering van directe communicatie en relationeel herstel is herkenbaar aan onder meer:

- structurele inzet van communicatie via aangewezen tussenpersonen;
- ontmoediging of verbod op rechtstreeks contact;
- conditionering van contact aan naleving of instemming;
- ontbreken van herstelgerichte contactmomenten;
- framing van relaties als “ontregelend” zonder actuele toetsing;
- langdurige voortzetting van contactbeperkingen zonder herbeoordeling.

6. Gevolgen

6.1 Voor betrokkenen

- verlies van relationele autonomie;
- versterking van afhankelijkheid en isolement;
- verminderd herstelvermogen;
- ondermijning van vertrouwen en zelfregie.

6.2 Voor het systeem

- bestendinging van machtsasymmetrie;
- verarming van herstelgerichte zorg;
- normalisering van isolerende interventies;
- verhoogd risico op structurele zorgafhankelijkheid.

7. Toetsingscriteria (geactualiseerd)

Van juridisch problematische belemmering van directe communicatie of relationeel herstel is sprake indien één of meer van de volgende **objectief vaststelbare omstandigheden** zich voordoen:

1. Direct contact wordt structureel beperkt zonder actuele motivering;
2. Communicatie verloopt uitsluitend via derden;
3. Contactbeperkingen worden niet periodiek herbeoordeeld;
4. Relaties worden structureel geframed als risicovol zonder toetsing;
5. Belemmeringen duren voort ondanks signalen van herstel of stabiliteit.

Escalatiologica:

Indien bovenstaande criteria aanwezig zijn, dient verplicht te worden getoetst op triangulatie, indirecte participatie, narratiefvorming en netwerkuitsluiting conform de overige CIV-CARE P001-18plus position papers.

8. Gebruik binnen CIV-CARE dossiers

Deze position paper fungeert als:

- **signaal- en verdieppingspaper** bij relationele stagnatie;
- **normatief toetsingskader** voor proportionaliteit van contactbeperkingen;
- **juridisch anker** in klachten, bezwaar, beroep en toezicht.

Voorbeeldformulering:

“De in dit dossier vastgestelde belemmering van directe communicatie en relationeel herstel vereist toetsing aan de CIV-CARE P001-18plus position papers inzake triangulatie, participatie en netwerkuitsluiting.”

9. Juridische kwalificatie en slotbeschouwing (uniform CIV-CARE)

Belemmering van directe communicatie en relationeel herstel vormt geen neutrale zorginterventie, maar een **procedurele ingreep met verstrekende rechtsstatelijke gevolgen**.

Juridisch kwalificeert dit patroon als:

- geen strafrechtelijke beschuldiging;
- **bestuursrechtelijk onzorgvuldig handelen** bij disproportionele communicatiebeperking;
- potentieel **civielrechtelijk relevant** bij aantoonbare schade;
- **mensenrechtelijk relevant** waar autonomie, relaties en privéleven structureel worden beperkt.

Deze position paper markeert communicatiebelemmering als **kritisch kantelpunt** binnen volwassenenzorg en als aanleiding voor normatieve en juridische correctie.

CIV-CARE P001-18plus – Position Paper

opgesteld door:

Alexander Groenheide
Voorzitter | Stichting De kamer van Sociale Waarden
Menselijke waardigheid als fundament.

info@dekvsw.nl | www.dekvsw.nl

 06 53 44 50 54

 Laurastraat 87, 6471 JJ Eygelshoven

 KVK: 97098817 | RSIN: 867909274

W: DeKvSW.nl

CIV initiatieven:

CIV-CARE.nl | CIV-RAMP.nl | CIV-CAMP.nl | CIV-CALL.com

Burgerschapseducatie/ theater en filmeducatie: Ubuntukids.nl